



Handläggare

Roland Palm  
Tfn: 08-508 301 08

Diarienummer

21-734/07

Datum

2007-09-06

KNs sammanträde

2007-09-18

Sidnummer

1 (17)

Ärendenummer

**7**

## TERTIALRAPPORT 2 FÖR ÅR 2007

### FÖRSLAG TILL BESLUT

1. Kyrkogårdsnämnden godkänner tertialrapport 2 för år 2007 och överlämnar den till kommunstyrelsen.

Roland Palm  
tf förvaltningschef

Göran Höglund,  
chef administrativa avdelningen

## UTLÅTANDE

### Förvaltningschefens sammanfattning

Kyrkogårdsnämnden visar i årets första verksamhets- och budgetuppföljning, tertialrapport 2, en ekonomi i balans med ett överskott på 0,5 Mkr. Förvaltningen bedömer också att de verksamhetsmässiga mål som nämnden satt upp kommer att uppnås under året.

Förvaltningens nya organisation har finslipats inom samtliga avdelningar för att ge ett allt effektivare resursutnyttjande med minst bibehållen kvalitet. Förvaltningen följer upp organisationsförändringarna genom att bland annat ha en nära dialog med begravningsbyråerna för att säkra att dagens goda kvalitet upprätthålls. Vidare kommer en medarbetarundersökning att genomföras våren 2008.

Förvaltningen har under 2007 satsat särskilda resurser på att utveckla besöksnäringen och få fler besökare till våra kyrkogårdar. Under innevarande år har i första hand Världsarvet Skogskyrkogården prioriterats. Stockholms stadsmuseum har med gott resultat tagit hand om visningsverksamheten. De publika visningarna har haft många besökare och antalet parallella guidturer har fått tredubblas under säsongen. Besökscentrumet Tallumpaviljongen (Visitor Center) har haft öppet alla dagar under sommaren. Arbetet med att utveckla förvaltningens externa hemsida på internet fortsätter liksom arbetet med att möjliggöra för medborgare/kunder att i högre grad beställa kommunala tjänster via nätet.

Årets skötselbjudanden som skickades ut i februari månad har fått som resultat att fler har beställt löpande skötseluppdrag ("ettårsräkningar") medan antalet flerårsuppdrag minskat ("femårsräkningar"). Totalt är antalet skötseluppdrag ungefär lika många som föregående år. Däremot har antalet planteringsbeställningar blivit fler i år än vanligt.

Förberedelserna för ny begravningsplats på norra Järva fortsätter planenligt med bland annat markundersökning och inventering av fornlämningar. En första teknisk bedömning av de undersökta områdenas lämplighet väntas bli klar under hösten 2007.

En förstudie av externkonsult har presenterats för nämnden om en modernisering av Skogskrematoriet. Av de två alternativen nybyggnation eller ombyggnation förespråkar externkonsulten det första. En överenskommelse har träffats med Stockholms Stadsmuseum att utredna de arkitektoniska och kulturhistoriska konsekvenserna på förslagen ur ett världsarvsperspektiv. Förvaltningen kommer att ta upp ärendet i nämnd för ett inriktningsbeslut när samtliga faktorer i detta komplicerade ärende vägts in i beslutsunderlaget. Ytterligare ett område med gemensamma askgravplatser med sammanlagt ca 420 gravar har färdigställas på Galärvarvskyrkogården.

Förvaltningens förslag till aktivitetsplan redovisades i Tertialrapport 1/2007. Upphandling av driften på Skogskyrkogården av delning 2 pågår enligt plan.

Förvaltningen planerar ett möte med representanter för trädgårdsbranschen för att diskutera framtida upphandlingar av driftentreprenader. Det beräknas kunna genomföras under oktober månad. Genom detta möte vill förvaltningen skapa en dialog med trädgårdsbranschen och få synpunkter på hur framtida driftentreprenader ska paketeras och utformas för att locka fler entreprenörer att lämna anbud.

Under våren och sommaren har det förekommit ett flertal stölder av koppar på Sandsborgskyrkogården och Skogskyrkogården. Stölderna har inneburit omfattande vandalisering av murkrön, tak och metallklädda dörrar. Förvaltningen har fått tillstånd från Stadsmuseet och Länsstyrelsen att återställa skadorna med målad stålplåt för att undvika återkommande vandalisering.

## Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom förvaltningschefens stab på underlag från förvaltningens samtliga avdelningar.

## Bakgrund

Tertialrapporterna med helårsprognos utgör en del av den löpande uppföljning som kommunstyrelsen har ansvar för. Uppföljningen bygger i huvudsak på att prognostiserade avvikelser mot budget och mot verksamhetens mål redovisas och kommenteras. Den samlade informationen om ekonomi och verksamhet ger stadens ledning en helhetsbild av budgethållning, effektivitet och kvalitet i relation till beslutade mål.

En bedömning och analys av såväl det ekonomiska som det verksamhetsmässiga utfallet ska redovisas i tertialrapporterna.

Nämndens tertialrapporter ska inkludera nedanstående rubriker och avsnitt. Därutöver har nämnden själv att utforma tertialrapporten utifrån stadens budget och nämndens förutsättningar.

Rubriker och avsnitt som för kyrkogårdsnämndens del ska ingå:

- Sammanfattning
- Staden ska vara en attraktiv plats för boende, företag och besök
- Valfriheten ska öka
- En trygg och snygg stad
- Ekonomisk hushållning och sänkt skatt
- Särskilda redovisningar

## Förvaltningens förslag

### KOMMUNFULLMÄKTIGES INRIKTNINGSMÅL

Av kommunfullmäktiges fastställda inriktningsmål berör följande mål på ett eller annat sätt kyrkogårdsnämndens verksamhetsområde begravningsverksamhet:

### **Staden ska vara en attraktiv plats för boende, företag och besök**

#### Kyrkogårdsnämnden ska

- vårda världsarvet Skogskyrkogården så att det bibehåller sitt värde som attraktivt besöksmål
- öka tillgängligheten på stadens begravningsplatser
- förbättra informationen om begravningsverksamheten samt om de olika begravningsplatsernas värde som besöksmål
- ta emot kulturturister (besökare) och fackbesök (kollegor) samt genomföra guideade visningar på sina kulturhistoriskt värdefulla begravningsplatser i syfte att skapa intresse för begravningsplatsernas kulturella, arkitektoniska och samhällshistoriska värden
- vidareutveckla Visitors Centrum som informationscentrum för världsarvet Skogskyrkogården och kyrkogårdsförvaltningen.



## VÄRLDSARV OCH BESÖKSNÄRING

### Skogskyrkogården som besöksmål

Skogskyrkogården är liksom alla stadens begravningsplatser uppskattade besöksmål för såväl stockholmare som nationella och internationella gäster.

Förvaltningen har skapat en ny struktur för besöks- och guideverksamheten på Skogskyrkogården. Stockholms stadsmuseum har tagit över den publika visningsverksamheten vilket fungerat bra. Förvaltningen sköter dock fortfarande visningar för kollegor och branschfolk. En utvärdering av visningsverksamheten kommer att ske under hösten med hjälp av publikundersökningar, vilka genomförs av stadens utrednings- och statistikkontor (USK).

De publika visningarna har haft många besökare och antalet parallella guidturer har fått tredubblas under säsongen. Samverkan med Stockholm Visitors Board utvecklas och intensifieras vilket redan givit resultat i fler besökare och branschförfrågningar.

I arbetet med att marknadsföra Världsarvet Skogskyrkogården samverkar förvaltningen med andra aktörer som till exempel kommunikationsstaben och internationella avdelningen vid stadsledningskontoret, Arkitekturmuseet, Millesgården, Birka, Drottningholm med flera. Denna samverkan är värdefull och hjälper oss göra rätt prioriteringar för att utveckla Världsarvet Skogskyrkogården till en tydligare tillgång för regionens besöksnäring. Världsarvskonventionen ställer stora krav på förvaltaren av ett Världsarv. Ännu återstår många förpliktelser när det gäller tydlig kommunikation. Förvaltningen arbetar med att förbättra sin förmedling av UNESCOs grundtanke och av världsarvsproblematiken samt att beskriva vad som gör Skogskyrkogården så unik att det utsetts till ett Världsarv.

### Förvaltningsrådet för Skogskyrkogården

Förvaltningsrådet för Världsarvet Skogskyrkogården har hittills haft två sammanträden 2007. Det består av representanter för förvaltningen och de institutioner som svarar för kulturminnesvården i Sverige: länsstyrelsen i Stockholms län och Stockholms stadsmuseum. Rådet har fokuserat på att få tillstånd en ny förvaltningsplan där målsättningen är att skapa tydliga prioriteringar för bevarande, kommunikation och tillgänglighet

### Samarbete med övriga världsarv

Förvaltningen har deltagit i ett antal konferenser för att utveckla samarbete med andra världsarv i Sverige och Norden.

## VIDAREUTVECKLING AV VISITORS CENTER

Visitors Center/Tallumpaviljongen har haft öppet dagligen sedan i slutet av maj. Tillgängligheten till Visitors Center har ökat genom de förändrade öppettiderna. Fram till 2 september, då verksamheten stängs, förespås över 6 000 besök vid Tallumpaviljongen. Av dessa är närmare 20 % utländska besökare.

Visitor Center har haft två team med varsin föreståndare och ett antal feriearbetare som svarat för den dagliga verksamheten. Inför kommande år är vårt mål att ytterligare öka tillgängligheten och ge ännu bättre service för att tillmötesgå kraven från världsarvskonventionen.



Visitors Center har sommaren 2007 förtydligat rollen som kunskapsplats för Världsarvet Skogskyrkogården, som servicecenter för besökare i Stockholms stad och som reception för Kyrkogårdsförvaltningens kunder. Prognosen för 2007 är att närmare 20% är utländska besökare.

### **Valfriheten ska öka**

#### **Kyrkogårdsnämnden ska**

- i samarbete med stadsbyggnadsnämnden och exploateringsnämnden säkerställa att en ny begravningsplats vid Norra Järva ska etableras

#### **Nämnden ska också**

- ge god service och ändamålsenlig information i allt som rör begravningsverksamhet och gravskötsel.
- tillse att alla invånare i staden oavsett etniskt ursprung eller trosinriktning kan tillförsäkras en värdig gravplats.
- tillhandahålla ändamålsenliga lokaler för ceremonier i enlighet med Begravningslagen.

### **NY BEGRAVNINGSPLATS PÅ NORRA JÄRVA**

Arbetet med att få till stånd en ny multietnisk begravningsplats i norra Stockholm fortsätter. Se vidare under rubriken Investeringar.

### **VALFRIHET OCH MÅNGFALD**

Arbetet med att ordna attraktiva gravkvarter för andra trosinriktningar än den kristna fortsätter. I de muslimska kvarteren på Strandkyrkogården har markskiktet lagts om i samråd med de muslimska gravrättsinnehavarna. Ett hinduistiskt gravkvarter har skapats inom ett område på Strandkyrkogården i samråd med indiska grupper. Inom kvarteret finns en speciellt avsedd minnesplats för denna trosinriktning.

Dialog pågår också med Judiska församlingen om ett utvecklat samarbete med förvaltningen vad avser gravgrävning och skötsel. Ett förslag till avtal kommer under hösten att presenteras för kyrkogårdsnämnden.

### **UTBYGGNAD AV GRAVSKICKET GEMENSAMMA ASKGRAVPLATSER**

Gravskicket gemensamma askgravplatser har rönt ett mycket stort intresse i Stockholm. Två gravplatser är nu i bruk på Skogskyrkogården. Den första med 84 gravar är fullt utnyttjad. Ytterligare ett område med gemensamma askgravplatser med totalt c:a 420 gravar har färdigställts på Galärvarvskyrkogården. Den kommer att tas i bruk under september månad.

## En trygg och snygg stad

### Kyrkogårdsnämnden ska

- fortsätta att utveckla riktlinjer för begravningsplatserna som kombinerar tillgänglighet med krav på rofyllighet.
- fortsätta att miljöanpassa verksamheten vad avser utsläpp, drift och återvinning genom att
  - kontinuerligt följa förbränningsprocess och rökgasrening i krematorierna och omedelbart vidta åtgärder vid onormala mätvärden.
  - fortsätta utbyte av maskin- och fordonspark med sikte på förnyelsebara energikällor respektive minskad miljöpåverkan.
  - i största möjliga utsträckning använda miljöbensin och etanol (E85) i sina maskiner och bilar.
  - minska mängden osorterat avfall.

### FÖRBÄTTRAD TILLGÄNGLIGHET FÖR FUNKTIONSHINDRADE

Det till kyrkogårdsnämnden knutna handikapprådet arbetar sedan en lång följd av år tillsammans med kyrkogårdsförvaltningen med att systematiserat åtgärda brister i tillgängligheten på stadens begravningsplatser. Handikapprådet har haft flera av sina sammanträden ute på begravningsplatserna för att på plats kunna ge sina synpunkter och önskemål om förändringar och förbättringar av tillgänglighet, skyltning med mera. Handikapprådets ordförande har träffat kyrkogårdsnämndens presidium. Ett gemensamt möte för handikapprådet och kyrkogårdsnämnden är planerat till den 18 september.

### Prioriterade insatser 2007

Ett förslag till mer tillgänglig smyckningsplats vid minneslunden på Norra begravningsplatsen som presenterats för handikapprådet måste dock omformas då det inte godkänns av länsstyrelsen.

Länsstyrelsen har däremot godkänt en ombyggnad för att öka tillgängligheten av minneslunden på Bromma begravningsplats.

### MILJÖARBETET

Det målmedvetna miljöarbetet inom nämndens verksamheter fortsätter. Staden har beslutat att följa upp vilka energieffektiviseringar som förvaltningar kan uppnå till år 2015. Målen för energibesparingen har angetts i två nivåer, 12,5 och 25 %. Kyrkogårdsförvaltningen har redovisat att målet med 12,5 % besparing kan uppfyllas långt före år 2015. Detta kan ske med relativt små insatser men för att nå 25 % krävs att investeringar görs av större omfattning. Det bör i detta sammanhang poängteras att kyrkogårdsförvaltningen under innevarande år gör en detaljerad kartläggning av energibehovet för samtliga av förvaltningens fastigheter och att åtgärder kontinuerligt genomförs för att minska energikostnaderna.

## Miljöledningsgrupp

Miljöledningsgruppen hittills har haft två sammanträden 2007.

### Systematiskt miljöarbete

Arbetet med systematiskt miljöarbete enligt ISO 14001 på Råcksta begravningsplats och Råcksta krematorium fortsätter planenligt. Miljöutredningarna och listor på vad som krävs enligt ”lag och författning” är klara. Miljöaspektlistor håller på att färdigställas. Arbetet fortsätter med mer detaljerade utredningar om de miljöaspekter som inte kunnat helt definieras. Där ingår bl.a. avfallsströmmar, avfallsfraktioner och kompostering på begravningsplatsen. Under följande del av året verifieras lag- och aspektlistor, rutiner och mål. Slutligen kommer ett miljöprogram att fastställas. Erfarenheterna från pilotprojektet kommer sedan att ligga som grund för det gemensamma miljöarbetet inom kyrkogårdsförvaltningen.

### Miljöeffektiva transporter

Förvaltningen använder miljöbilar för huvuddelen av förvaltningens interna biltransporter. För persontransporter och lättare transporter inom kyrkogårdarna används i huvudsak elbilar. Utbyte till allt mer resurssnåla bilar sker kontinuerligt. Vid upphandling av nya traktorer och andra större arbetsmaskiner för utbyte läggs alltid vikt vid att maskinerna ska ha låg miljöbelastning. Upphandling av transporter av kistor i samband med begravningsceremoni och gravsättning sker på ett sätt, som ger transportören incitament för att minska det totala transportarbetet.

### Hållbar energianvändning

Förvaltningen upphandlar elenergi enligt stadens centrala riktlinjer för grön energi. Där så är möjligt utnyttjar förvaltningen spillvärme från krematorierna för uppvärmning av sina lokaler. Förvaltningen genomför en detaljerad kartläggning av energibehovet för samtliga av förvaltningens fastigheter och åtgärder genomförs kontinuerligt för att minska energikostnaderna. Bl. a. har tilläggsisolering av två större fastigheter genomförts under året. Installation och intrimning av värmepumpar för att reducera oljeförbrukningen genomförts på en fastighet på Norra begravningsplatsen. Insatser för att reducera energiförbrukningen i våra kapell pågår.

### Miljöeffektiv avfallshantering

Allt avfall från stadens begravningsplatser sorteras för att på bästa sätt ta tillvara de resurser som kan återvinnas. Stor del av det biologiska avfallet komposteras i egna anläggningar. Allt övrigt brännbart transporteras bort till största del bort till förbränningsanläggningar för energiåtervinning. Förvaltningen arbetar med att påverka leverantörer av kist- och vinterdekorationer att enbart använda återvinningsbart material i kransar och buketter.

## Ekonomisk hushållning och sänkt skatt

### Nämnden ska

- med effektivt resursutnyttjande, rationella metoder och avvägd kvalitet bedriva begravningsverksamhet finansierad med landets lägsta begravningsavgift.
- bedriva serviceverksamhet som är självfinansierad och upplevs som prisvärd av kunderna.

### NÄMNDENS BUDGET FÖR 2007

Driftbudget	Budget	Bokfört	Prognos	Avvikelse
Kostnader	Mkr	T2 Mkr	Mkr	Mkr
Förvaltningschef, nämnd och stab	5,5	3,4	5,5	0,0
Begravnings- och serviceavdelningen	57,2	39,3	57,2	0,0
Tekniska avdelningen	33,8	21,4	34,5	-0,7
Administrativa avdelningen	42,5	26,2	42,5	0,0
Kapitalkostnader	9,6	6,2	9,6	0,0
<b>Summa kostnader</b>	<b>148,6</b>	<b>97,5</b>	<b>149,3</b>	<b>-0,7</b>

Intäkter	Budget	Bokfört	Prognos	Avvikelse
	Mkr	T2 Mkr	Mkr	Mkr
Avgifter	12,0	12,9	12,9	0,9
Fonduttag	8,1	5,3	8,1	0,0
Övrigt	8,4	6,9	8,7	0,3
<b>Summa intäkter</b>	<b>28,5</b>	<b>25,1</b>	<b>29,7</b>	<b>1,2</b>
<b>Netto</b>	<b>120,1</b>	<b>72,4</b>	<b>119,6</b>	<b>0,5</b>

Prognosen efter andra tertialet visar på ett överskott om 0,5Mkr. Årets skötselbjudanden sändes ut redan i februari månad. Under andra tertialen har löpande skötseluppdrag ("ett-årsräkningar") inkommit till en summa av 12,9 Mkr mot budgeterat 12,0 Mkr. Ökningen beror främst på att antalet planteringsuppdrag har ökat markant i jämförelse med föregående år. Motsvarande summor för 5-årsuppdrag ("femårsräkningar") är 29,0 Mkr mot 30,0 Mkr i budget. Denna intäkt fonderas och ingår inte i den löpande redovisningen. Den del av intäkten för "femårsräkningar" som används för årets drift redovisas som fonduttag i kolumnen prognos.

### FÖRÄNDRING, FÖRBÄTTRING OCH FÖRNYELSE CHRISTER

Nämnden har avsatt 10,9 Mkr för objekt och åtgärder som under 2007 behöver genomföras för att bland annat bevara eller återskapa byggnaders och begravningsplatsers funktion och utseende. Inom denna ram finansieras också mindre åtgärder för att tillföra begravningsplatser nya funktioner och åtgärder av underhålls- och reinvesteringskaraktär.



På Strandkyrkogården har det brandskadade snickeriet rivits och markytorna runt snickeriet har iordningställts under året. Under 2007 kommer markytorna på hela Strandkyrkogården att färdigställas rent anläggningstekniskt.

Nya gemensamma askgravplatser har färdigställts på Skogskyrkogården och Galarvarvs-kyrkogården. På Skogskyrkogården har en syskonanläggning med ytterligare 84 gravar redan tagits i bruk. Den andra är anlagd i ett gräsområde. Askgravplatserna på Galarvarvs-kyrkogården omfattar totalt c:a 420 gravar. Den delen kommer att tas i bruk under september månad.

Beträffande förändring, förbättring och förnyelse av våra begravningsplatser är dessa tillståndspliktiga enligt kulturminneslagen. Det gör att förprojekterings-, projekterings och handläggningstider är svåra att uppskatta vilket gör att tidplaner för genomförande ibland måste revideras.

#### INVESTERINGAR

Investering	2007	Bokfört T2	Prognos	Avvikelse
Skogskrematoriet	3,0	0,4	0,7	2,3
Utbyte av maskiner	2,5	1,1	2,0	0,5

#### Skogskrematoriet

Nämnden fick i 2006 års budget i uppdrag att utreda och planlägga en genomgripande förnyelse av Skogskrematoriet med en planerad entreprenadupphandling och ett genomförande under 2007-08/09.

Krematoriet uppfördes 1937-40. Sedan dess har fyra moderniseringar/anpassningar skett. Den senaste var 1997-2000 då den krematorietekniska installationen förnyades och kompletterades för att tillgodose nya miljövillkor.

Krematoriet har en planlösning som i funktion och logistik i huvudsak är från 1930-talet. Det tillhör ett av svensk och internationell arkitekturs mest framträdande verk. Skogskrematoriet var vid sin tillkomst ett av Europas modernaste och stod tillsammans med de tre kapellen och övriga faciliteter som ett föredöme avseende såväl funktion som banbrytande arkitektur och högkvalitativ konstnärlig utsmyckning. Det betyder att överväganden måste göras inom många kompetensområden inför uppgiften att modernisera krematoriet.

De åtgärder som behöver göras i Skogskrematoriet för att förbättra arbetsmiljö och renings-teknik måste ställas i relation till de krav som ställs i bland annat Världskonventionen, Kulturminneslagen, av Stadsmuseet utfärdade skyddsföreskrifter, Plan- och Bygglagen, Miljöbalken samt i den till Unesco 2005 avlämnade, fastställda rapporten - Periodic Reporting.

Förvaltningen har haft ett inledande samråd med Länsstyrelsens kulturmiljöenhet och Stadsmuseet om vilka kulturhistoriska krav som ska gälla för bevarande av de originalinteriorer från 1940 som är starkt/unikt tids- och/eller funktionstypiska i krematoriebyggnaden.

Förvaltningen har också tagit fram en konsultrapport som belyser två alternativ till modernisering - ombyggnad respektive nybyggnad - av Skogskrematoriet. Rapporten presenterades för nämnden i april. En ombyggnad inom nuvarande byggnad som i stort motsvarar de

förändringar av interiör och teknikutrustning som genomfördes inom Råcksta krematorium 2002-2003 beräknas uppskattningsvis uppgå till ca 80 Mkr. Ombyggnaden omfattar då en anpassning av logistik-/transportförhållanden, kyl-/frysrumsmmodernisering, utbyte av merparten av krematorieteknisk installation samt arbetsmiljöåtgärder. En nybyggnad av ett fristående krematorium beräknas uppgå till ca 100 Mkr.

En överenskommelse har träffats med Stockholms Stadsmuseum att de ska ta fram en utredning som redogör för de arkitektoniska och kulturhistoriska konsekvenserna på förslagen ur ett världsarvsperspektiv. Förvaltningen kommer att ta upp ärendet i nämnd för ett inriktningsbeslut när samtliga faktorer i detta komplicerade val vägts in i beslutsunderlaget. Förvaltningen har också efter genomfört samråd lämnat in ansökan med miljökonsekvensbeskrivning (MKB) för förnyad miljöprövning av krematorieverksamheten till Länsstyrelsens miljöprövningsdelegation. Tillståndsbeslut från länsstyrelsen med särskilda villkor för verksamheten vid Skogskrematoriet väntas under tredje tertialen 2007.

### Begravningsplats på norra Järva

Arbetet med att finna ett lämpligt område för begravningsverksamhet inom Järva friområde fortsätter. Förvaltningen har uppdragit åt Stockholms stadsmuseum att göra en bedömning av de fornminnen som finns inom ett ca 20 ha stort område mellan Granholmstoppen och Akallavägen. I samråd med Exploateringskontoret har också en inledande markundersökning gjorts för att få reda på var inom detta område det finns grävbar mark för kistbegravning med en permanent markvattenyta djupare än en meter under tänkt kistbotten. Undersökningen redovisas under hösten i särskilt ärende till kyrkogårdsnämnden.

### Förnyelse av maskinpark

Förvaltningen planerar ett kontinuerligt utbyte av äldre maskiner och traktorer till en kostnad av totalt 2,0 Mkr. Under årets två första tertial har en midjestyrd traktor, två elfordon samt tre åkbara gräsklippare bytts ut.

## Särskilda redovisningar

### PLAN FÖR KONKURRENSUTSÄTTNING

Den konkurrensutsatt upphandlade verksamheten inom kyrkogårdsförvaltningen uppgår till ca 38 % av den totala verksamheten. En upphandling har genomförts under året nämligen av den interna posthanteringen och transporten av urnor från krematorierna till respektive begravningsplats i Stockholm.

Enligt kommunfullmäktiges budget ska verksamhet som inte är strategiska ledningsfunktioner eller myndighetsutövning upphandlas i konkurrens eller erbjudas medborgarna genom valfrihetssystem. Förvaltningen redovisade ett förslag till aktivitetsplan för upphandling som bilaga till Tertialrapport 1. En enig nämnd beslutade enligt förvaltningens förslag.

Inom nämndens ansvarsområde finns omfattande delar som helt eller till stora delar innefattar beslut som avser enskild person, beslut som i första hand kan överklagas till länsstyrelsen och därefter vidare till länsrätt, kammarrätt och regeringsrätt (myndighetsutövning). Sådana beslut fattas dels av föreståndare för begravningsplatser och dels av gravrättsadministrationen.



Inom nämndens ansvarsområde finns inga verksamheter som finansieras med ”pengsystem” varför avknoppning inte är aktuell.

Stadens krematorier och kapell är svåra att lägga ut på privat drift. Någon marknad finns inte för denna typ av verksamhet. Förvaltningen kommer dock att undersöka möjligheten om värdskap och skötsel av enstaka kapell kan skötas av annan, exempelvis begravningsbyrå.

Av den administration som i dag finns inom kyrkogårdsförvaltningen kommer löneadministration, telefonservice och generella IT-frågor att överföras till den nybildade Serviceförvaltningen i februari 2008. Resterande administrativ verksamhet som inte är myndighetsutövning är av liten omfattning.

Nämndens strategi för upphandling, som beslutades den 17 april 2007, är att i första hand fortsätta upphandling inom begravnings- och serviceavdelningen. Främst upphandlas de delar som tidigare varit upphandlade och där förvaltningen inte har egna resurser (personal och maskiner).

För upphandling av driften av Skogskyrkogården avdelning 2 håller förvaltningen på att ta fram ett förfrågningsunderlag. Upphandling genomförs hösten 2007 med start för ny entreprenad 1 april 2008. Galärvarvskyrkogården sköts på entreprenad och en förlängning (enligt option i kontraktet) kommer att aktualiseras år 2008.

Marknaden för skötsel av begravningsplatser i Stockholm är svag. För att om möjligt råda bot på detta håller förvaltningen tillsammans med Sveriges Trädgårdsanläggningsförbund på att planera ett seminarium om skötsel av begravningsplatser för att skapa större intresse inom branschen av denna typ av entreprenader. En bedömning måste också göras av om en entreprenaddrift ger kostnadsbesparingar och hur förvaltningen kan organiseras för att ta hand om den myndighetsutövning som åvilar föreståndarna för begravningsplatserna.

Om det visar sig att det är omöjligt eller svårt att skapa intresse för entreprenader för fler hela begravningsplatser kommer förvaltningen att undersöka om en upphandling kan göras av olika verksamhetsdelar på begravningsplatserna som förgyllning av text på gravstenar, riktning av gravöverbyggnader, gräsklippning, avancerad trädvård och skötsel av häckar.

Däremot anser förvaltningen att vinterväghållning inom våra kyrkogårdar som idag sköts i egen regi av förvaltningen har en maskinpark och bemanning som är väl anpassad för ändamålet. En eventuell upphandling av vinterväghållning skulle medföra ökade kostnader för förvaltningen som helhet och är därför inte aktuell.

Den tidigare redovisade aktivitetsplanen kan komma att påverkas av det bemötande som förvaltningen får vid dessa samtal med entreprenörsbranschen. Aktivitetsplanen kommer därför att revideras i samband med kommande verksamhetsplaner.

#### 24-TIMMARGARANTIN

Allt klotter som upptäckts på stadens begravningsplatser har sanerats med högsta prioritet. 24-timmarsgarantin har i stort sett kunnat uppfyllas. Klotter på förvaltningens fastigheter och murar har hittills förekommit i begränsad omfattning.

## ORGANISATIONSUTVECKLING OCH EFFEKTIVISERING

Den 1 januari 2006 fick kyrkogårdsförvaltningen en ny strukturorganisation. Under år 2007 har arbetet fortsatt med att vidareutveckla organisation, arbetsrutiner och arbetsprocesser. Syftet är att få ett effektivare resursutnyttjande med åtminstone bibehållen kvalitet.

Längst i att skapa en ny detaljorganisation har tekniska avdelningen kommit. Kremeringsverksamheten har sedan slutet av april skiljts från kapellvårdskap /urngravsättning. En ny enhetschef har rekryterats till enheten för kapellvårdskap/urngravsättning. Vidare har en specialistkompetens inom upphandling/miljöområdet nyrekryterats. Mät- och karttekniska arbeten har flyttats över till tekniska avdelningen från administrativa avdelningen i samband med personalvgång/personalrekrytering.

Inom administrativa avdelningen har tre samordnaranställningar för olika delar av gravrättsadministrationen inrättats inom befintlig personalbemanning vid enheten gravrättsadministrationen.

Inom begravnings- och serviceavdelningen har fyra mindre enheter (Brännkyrka/Västberga, Spånga; Bromma och Råcksta/Hässelby) slagits samman till en ny större enhet. Den nya enheten omfattar nu samtliga dessa sex begravningsplatser och kyrkogårdar. Den nya organisationen träder i kraft den 1 september.

Förvaltningen kommer att följa upp organisationsförändringarna bland annat genom nära samverkan med begravningsbyråerna för att säkra att dagens goda kvalitet bibehålls. Vidare kommer medarbetarundersökning att genomföras i början av 2008.

## UTVECKLING AV KUNDKONTAKTER

Förvaltningen arbetar med att förbättra sin hemsida. Flera e-tjänster håller på att utvecklas. Förvaltningens e-tjänst [www.hittagraven.stockholm.se](http://www.hittagraven.stockholm.se) är fortfarande en mycket besökt tjänst. Möjligheten att beställa skötsel för den gravplats man sökt sig fram till börjar få fler och fler användare.

### Digitala kartor

De digitala kartor som används på [hittagraven.stockholm.se](http://hittagraven.stockholm.se) och på förvaltningens intranät har under våren uppdaterats till ett mer användarvänligt gränssnitt.

### Bokning via webb

Bokning via webb kan nu göras fullt ut. Antalet begravningsbyråer som använder tjänsten är dock ännu ringa. En ny serie utbildningar planeras. Begravningsbyråerna haft svårt att acceptera att staden kräver särskilda inloggningsrutiner för att använda applikationer som ligger bakom stadens brandvägg. Diskussionerna fortsätter om fördelen att utveckla applikationer som underlättar införandet av 24-timmarsmyndigheten

### Kommunikation och IT

Förvaltningen arbetar med prioritet att överföra den nuvarande externa hemsidan till stadens gemensamma hemsida. Även förvaltningens interna hemsida ska omformas till stadens gemensamma modell.

Parallellt med överföringen kommer förvaltningen också att liksom övriga delar av staden att satsa på att bygga upp fler och bättre e-tjänster för förvaltningens kunder. Initialt kom-

mer förvaltningen att fokusera på att strukturera upp hemsidans informationsmaterial samt att på olika sätt göra det tydligt för kunden vilken valfrihet som finns. Hjälp har tagits in utifrån för att starta projektet och förvaltningen deltar aktivt i de nätverksgrupper inom staden som arbetar med informations- och webbförfrågor. Personal som aktivt kommer att arbeta med hemsidan har genomgått en kortare redaktörsutbildning. En kick-off för arbetet med den externa hemsidan hölls i juni.

Stadens begravningsplatser behöver en gemensam och tydlig skyltning. Ett projekt för att skapa ett skyltprogram har startats. Under sommaren har en tillfällig förstärkt skyltning fram till Visitors Center placerats ut på Skogskyrkogården.

### RISKHANTERING

Förutsättningarna för nämndens riskhantering är att risker och sårbarhet i organisationen är kända. Nämnden gör därför årligen en risk- och sårbarhetsanalys för att avgöra hur systemen för ledning, uppföljning och kontroll ska vara utformade för att eliminera eller begränsa riskerna för allvarliga fel och skador. Förvaltningens avdelnings- och enhetschefer har ansvar för den löpande interna kontrollen. Utöver detta har förvaltningen en övergripande riskgrupp som har till uppgift att kontinuerligt utvärdera kontrollsystemen för att säkerställa att bl a internkontrollen utförs på korrekt sätt. Tillsynen ska resultera i förslag till förbättringar och ändring av rutiner i syfte att stärka styrning och den interna kontrollen. Förvaltningen har en särskild grupp, ledd av förvaltningschefen, som arbetar med frågan.

### PERSONAL

#### Antalet anställda

På grund av att de budgetramar som skisserats för kyrkogårdsnämnden för år 2008 minskar måste förvaltningen redan under 2007 inleda en neddragning av personalstyrkan.

Vid årsskiftet hade förvaltningen 148 tillsvidareanställda vilket motsvarade 137,1 helårsanställningar. Vid halvårsskiftet hade antalet minskat till 145 tillsvidareanställda och 134,5 helårsanställningar. Fram till årsskiftet 2007-2008 kommer personalstyrkan att minska ytterligare. Av de sammanlagt fem anställda som under 2007 blir 65 år, avgår tre med ålderspension, två kvarstår i anställning under 2008 men med en trolig reducerad sysselsättningsgrad. Dessutom har ytterligare sex anställda beviljats så kallad Särskild ålderspension (SAP) och slutar sin anställning under året. Av dessa sammanlagt nio pensionsavgångar kommer endast tre att återbesätts. Övriga vakanser löses genom omdisponering av arbetsuppgifter inom befintlig personalstyrka.

Antalet säsongsanställda var den 31 juli 2007 148 st. Vid motsvarande datum förra året var antalet 136 st. Ökningen beror helt på att Sandsborgskyrkogården från 1 april 2007 sköts med egen personal. År 2006 var verksamheten utlagd på entreprenad vilket innebar att inga säsongsanställda behövdes för driften.

#### Övertalighet

Vid årets ingång hade förvaltningen en övertalig. Den 1 mars 2007 fick denna person en annan anställning inom staden. Den 31/7 2007 finns ingen preciserat övertalig och förvaltningen bedömer att det inte tillkommer några övertaliga under den kommande sexmånadersperioden.

### Sjukfrånvaro

Den totala sjukfrånvaron under första halvåret uppgår till 9.3%. Jämfört med helårsresultatet för 2006 (8.2%) är det en ökning med 1.1%. Ökningen beror till allra största del på några få personers långtidssjukskrivningar. Långtidssjukskrivningar där medicinsk rehabilitering ännu återstår. I staden som helhet var sjukfrånvaron 8.6% under motsvarande period.

### Friskvård

Under hela 2005 genomfördes ett friskvårdsprojekt inom förvaltningen i syfte att på sikt sänka sjukfrånvaron. Alla anställda erbjöds bland annat att genomgå en hälsoprofilbedömning. Syftet var att öka kunskapen om kroppen, kosten, effekten av regelbunden fysisk aktivitet och om sambandet mellan livsstil och hälsa, psykosociala faktorer och deras påverkan på hälsan samt att skapa medvetenhet och insikt om individens egenansvar för hälsa och livsstilsfrågor.

Förvaltningen har ansett att det är befogat att i förebyggande syfte genomföra en uppföljning av det genomförda friskvårdsprojektet. Sjukfrånvaron inom förvaltningen minskade från 10.4% år 2004 till 8.2% år 2006. Nu ökar siffrorna igen det första halvåret 2007. Uppföljningen kommer att ske under hösten 2007.

### SKYDDA OCH BEVARA KULTURHISTORISKA VÄRDEN

Begravningsplatser är en del av vårt gemensamma kulturarv. Kulturminneslagen säger att den som ansvarar för dessa begravningsplatser ska vårda dem utifrån detta värde och så att deras kulturhistoriska värde inte minskas eller förvanskas. För begravningsplatser anlagda före utgången av år 1939 måste huvudmannen begära tillstånd från länsstyrelsen vid bland annat utvidgning och väsentliga förändringar anläggningar och byggnader.

Kyrkogårdsförvaltningen genomför en intern inventering av kulturhistoriska gravanordningar. Inventeringen, som kommer att pågå under ett flertal år, ska ligga till grund för att precisera vilka åtgärder till exempel restaureringar som fordras för att säkra ett framtida bevarande.

## ÖVRIGA REDOVISNINGAR

### INKÖP ÖVER 100 000 KR

Under andra tertialet har 9 inköp gjorts över 100 000 kr.

Ver.nr	lkb	Leverantör	Belopp	Avser
18700011	223	Patrick Group AB	111 749,50	Trycksaker SKKF konferens
20011667	111	Lindström i Lomma AB	120 962,50	Åkbar gräsklippare
20012230	213	LMK	125 300,00	Elfordon
20012230	220	LMK	125 300,00	Elfordon
20001612	014	Rivners AB	343 000,00	Rivning av ladan på Strandkyrkogården
20013052	014	Greens Anläggnings AB	433 400,00	Askgrav Galärvarvskyrkogården
20013555	111	Svenska Trädmästarna	144 140,00	Trädvård
18700013	220	Bruno Nilsson AB	113 950,00	Jordhantering/vändning av kompost
20011682	014	ERZ Arkitektkontor AB	147 750,00	Renovering Skogskrematiet

### GRAVRÄTT

Under perioden januari – augusti 2007 har nämnden inte fattat några beslut om att förverka gravrätter som uppenbart vanvårdade.

Under perioden januari – augusti 2007 har nämnden i den ordinarie verksamheten handlagt följande ärenden:

<i>Gravrättsärenden</i>	<i>Antal</i>	
	(2006)	2007
Återupplåtna gravrätter efter förverkande	(24)	52
Överlåtelse av gravrätt	(86)	128
Anmälan av ny gravrättsinnehavare	(244)	276
Återlämnade gravrätter	(122)	165

Och under perioden januari – augusti 2007 har nämnden:

	<i>Antal</i>	
	(2006)	2007
Genomfört antal medlingar enligt begravningslagen (1 nådd överenskommelse, 1 överlämnad till Länsstyrelsen)	(0)	2
Handlagt begäran om flyttning av gravsatta: * Askor (5 bifall och 0 avslag) * Stoff	(6) (2)	5 0

En sk symbolisk flyttning (flyttning av minne och jord från gravplatsen) genomförd.

Ansökningar om gravvårdar, januari – april 2007 Ansökningar om gravvårdar mm	<i>Antal</i>	
	<i>(2006)</i>	<i>2007</i>
Ansökningar att få sätta upp nya gravvårdar och att få komplettera text på gamla gravvårdar	(497)	521
Ansökningar att få ta bort gravvårdar	(23)	17
Ansökan om underhåll om framtida avtal	(53)	42
Ansökan som avslagits	(11)	7
Avslagen ansökan som överklagats	(2)	1

Under perioden januari – augusti 2007 har arbetet med gravrätter där upplåtelseiden gått ut givit följande resultat:

<i>Arbete med gravrätter där upplåtelseiden gått ut</i>	<i>Antal</i>	
	<i>(2006)</i>	<i>2007</i>
Antal återlämnade gravrätter	(384)	430
Antal förnyade upplåtelser	(648)	404

### BEGRAVNINGSCEREMONIER

Begravningsplats	Kapell	2004	2005	2006	2007 Jan - juni
Norra begravningsplatsen	Norra kapellet	346	387	195	192
	Stora gravkoret	52	44	129	28
Galärvarvskyrkogården	Galärvarvskapellet	9	19	17	10
Sandsborgskyrkogården	Sandsborgskapellet	88	74	58	26
Skogskyrkogården	Heliga Korsets kapell	284	209	250	116
	Hoppets kapell	1 008	871	823	453
	Trons kapell	714	714	678	402
	Uppståndelse-kapellet	179	161	166	72
	Skogskapellet*	133	126	140	63
Västberga begravningsplats	Västberga kapell	30	12	25	3
Råcksta begravningsplats	Rosens kapell / Liljans kapell	380	422	373	210
<b>Totalt</b>		<b>3 223</b>	<b>3 039</b>	<b>2 801</b>	<b>1 575</b>



**KREMERINGAR**

Krematorium	Helår 2004	Helår 2005	Helår 2006	Halvåret 2007
Skogskrematoriet	4 074	3 974	3 999	2 046
Råcksta krematorium	3 707	3 703	3 534	1 819
Summa	7 781	7 677	7 533	3 865

**ANSÖKNINGAR OM GRAVVÅRDAR, JANUARI – AUGUSTI 2007**

<i>Ansökningar om gravvårdar mm</i>	<i>Antal</i>	
	<i>(2006)</i>	<i>2007</i>
Ansökningar att få sätta upp nya gravvårdar och att få komplettera text på gamla gravvårdar	(497)	521
Ansökningar att få ta bort gravvårdar	(23)	17
Ansökan om underhåll om framtida avtal	(53)	42
Ansökan som avslagits	(11)	7
Avslagen ansökan som överklagats	(2)	1

Slut

---

Samråd med de fackliga organisationerna har ägt rum 2007-09-06.